

УДК 811.111'255.2:6

**TRANSLATION PROBLEMS: TECHNICAL LITERATURE TERMS
ПРО ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ ТЕХНІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ****Ihnatiuk O.H. / Ігнатюк О.Г.***as. prof. / ст. викл.***Solomchak T.V. / Соломчак Т.В.***as. prof. / ст. викл.**Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas,**Ivano-Frankivsk, Karpatska 15, 76015**Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,**Івано-Франківськ, вул. .Карпатська 15, 76015*

***Анотація.** В роботі розглядаються труднощі та засоби перекладу термінів. Наведені основні визначення теорії технічного перекладу. Наведено характеристики технічного тексту та наведені рекомендації з його перекладу.*

***Ключові слова:** технічний текст, труднощі перекладу термінів, засоби перекладу термінів.*

Вступ.

В процесі перекладу фахової мови, термінологічним компонентам приписується, як правило, першорядне значення, і галузь техніки тут не є винятком. Часто створюється враження, що лексичні проблеми при технічному перекладі вже вирішені тоді, коли перекладач знайшов відповідний термін на іншій мові, і це навіть тоді, коли в літературі з технічного перекладу таким аспектам, як конвенції типів текстів чи актів мовлення приділяється на даний час чи не більше уваги.

Основний текст.

Важливою особливістю перекладу технічної літератури є наявність великої кількості спеціальних термінів. Під термінами маються на увазі слова та словосполучення, що означають поняття певної галузі знань чи діяльності. Вони визначають інформаційний зміст тексту, виступаючи в ролі своєрідних ключі, що структурують та кодують спеціальну інформацію. Технічні терміни є найбільш рухомих шаром лексики. Словниковий склад мови постійно поповнюється за рахунок створення нових слів для вираження понять, що виникають в результаті науково-технічного прогресу. При перекладі таких слів технічному перекладачеві найчастіше доводиться самому створювати еквівалентні технічні терміни мовою перекладу.

Незважаючи на те, що терміни володіють набагато більшою семантичною визначеністю, ніж слова повсякденної лексики, правильний переклад термінів є досить складною проблемою. Один і той же термін можна застосувати в різних областях науки і техніки, проте його переклад буде залежати від тієї області, в якій він використовується в даному конкретному тексті, тому знайти правильний переклад можна лише володіючи певними знаннями в тематиці перекладного тексту.

У даній статті ми розглянемо основні труднощі і способи перекладу термінів.

Однією з головних труднощів, що виникають при перекладі технічного тексту, є багатозначність термінів. Багатозначність (полісемія) - це наявність у одного і того ж слова кількох пов'язаних між собою значень, що зазвичай виникають в результаті розвитку первісного значення цього слова.

Терміни існують не просто в мові, а в складі певної термінології. Якщо в загальному мовою слово може бути багатозначним, то, потрапляючи в певну термінологію, воно найчастіше набуває однозначності. Термінологія - це співвіднесення з професійною сферою діяльності (галуззю знань) сукупність термінів, пов'язаних один з одним на понятійному, лексико-семантичному, словотворному та граматичних рівнях.

Традиційно вважається, що термін є байдужим до контексту, оскільки він пов'язаний з певною терміносистемою, що замінює контекст. Така точка зору справедлива для ідеального терміна. Для розуміння значення «полісемантичність» термінів потрібно нейтралізувати контекст, в якому реалізується лише одне з його значень.

Ще однією лінгвістичною проблемою, на якій необхідно заострити увагу, є безеквівалентність.

До безеквівалентної термінології належать два різновиди термінів:

1) Терміни, що позначають явища, відсутні в практичному досвіді носіїв мови перекладу. Наприклад, переважній більшості українців невідомо таке явище англійської та американської дійсності як *drive-in* (підприємство, де клієнтів обслуговують прямо в їхньому автомобілі).

2) Терміни, що позначають явища, що виникли в практиці мови перекладу відносно недавно і до цих пір не сформували окрему категорію в відповідній галузі знань.

Таким чином, умови для виникнення безеквівалентності виникають внаслідок відмінностей в системі понять двох мов, викликаних екстралінгвістичними факторами. Більш того, при перекладі безеквівалентних термінів застосовуються наступні прийоми: - підбір українського терміну або загальноновживаного слова (рідше - словосполучення) з близьким значенням: *supercharger* - нагнітач; - транслітерація, транскрипція: *subwoofer* - сабвуфер; - описовий (роз'яснювальний) переклад: *floorer* - сильний удар, що збиває з ніг або (в переносному сенсі) важке завдання.

Слід підкреслити, що основні труднощі перекладу художньої прози полягають в необхідності інтерпретації намірів автора, тобто в передачі не лише когнітивної інформації, але і в збереженні психологічних та емоційних елементів, в той час як завдання, що стоїть перед технічним перекладачем - точно передати зміст вихідного тексту, позбавленого емоційного забарвлення.

Транслітерація - це формальне відтворення вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови, буквена імітація форми вихідного слова. До транскрипції і транслітерації зазвичай вдаються, щоб заповнити пробіл металінгвістичного характеру (нова техніка, невідомі поняття).

Щоб правильно визначити відповідний спосіб перекладу, перекладачеві необхідно добре орієнтуватися в даній галузі і знати пов'язану з нею термінологію.

Калькування також буває часткове: в слові антиблокувальний (англ. anti-lock) калькована лише друга частина слова.

Семантичні кальки утворюються тоді, коли калькується не лише склад слова, а й переносні значення, наприклад, українське слово картина, що позначає «твір живопису», «видовище», під впливом англійської мови стало вживатися також у значенні «кінофільм». Це калька англійського багатозначного слова picture, що має в мові-джерелі значення «картина, малюнок», «портрет», «кінофільм, знімальний кадр».

Таким чином, з усього вищесказаного і проаналізованого можна зробити висновок про те, що найважливішою проблемою досягнення еквівалентності перекладу науково-технічних текстів є передача вихідного змісту тексту за допомогою терміносистеми мови. Відмінності в термінології вихідного мови і мови перекладу є причиною найбільших труднощів при перекладі науково-технічних текстів. Завдання дослідження терміносистем і пошуку шляхів перекладу частково еквівалентної та безеквівалентної лексики є головною для перекладача з технічної спеціальності.

В рамках реалізації різноманітних концепцій перекладу науко-технічних термінів, кожний окремий сегмент слід розглядати на тлі загальних аспектів теоретичного перекладознавства, таких як значення комунікації, значення процесу пізнання та різниці між терміном та словом.

Висновки.

В рамках реалізації різноманітних концепцій перекладу науко-технічних термінів, кожний окремий сегмент слід розглядати на тлі загальних аспектів теоретичного перекладознавства, таких як значення комунікації, значення процесу пізнання та різниці між терміном та словом.

Література:

1. Булатов О. Професійний перекладач - це обличчя держави / О. Булатов. – Урядовий кур'єр, 12 травня 1998.- 9 с.
2. Кальниченко О.А. Англо-український науково-технічний переклад [Текст]. Навчальний посібник / О.А.Кальниченко, Е.Х. Рабінович, Г.М. Кучер. – Харків :НУА, 2007. – 124 с.
3. Карабан В. Переклад англійської наукової і технічної літератури. 1 ч. Граматичні труднощі / В. Карабан. – Вінниця : 2001.- 272 с.
4. Карабан В. Переклад англійської наукової і технічної літератури. 2 ч. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі / В. Карабан. – Вінниця: 2001. – 304 с.
5. Олійник А.Д. Прагмалінгвістичні аспекти сприйняття й перекладу науково-технічних текстів / А.Д. Олійник. – Чернівці : Аграрна наука і освіта № 5-6, 2007.- 133- 138 с.

References:

1. Bulatov O. Profesiynyi perekladach – tseoblychyaderzhavy [Professional interpreter is a sight of nation] / O. Bulatov. – Uryadovyikuryer, 12 travnya 1998.- 9 s.
2. Kalnychenko O.A. Anglo- ukrainskyinaukovo-technichnyiperekklad [English- Ukrainian

scientific- technical translation] / O.A. Kalnychenko, E.H. Rabinovych, G.M. Kucher.- Kharkiv:NUA, 2007.- 124 s.

3. KarabanVyacheslav. Pereklad angliyskoi na ukovoyiitechnichnoyi literatury. 1 ch.Gramatychni trudnostchi [Translation of English scientific and technical literature p.1 Grammatical difficulties] / VyacheslavKaraban. – Vinnytsya: 2001.- 272 s.

***Abstract.** The work deals with specific features and translation techniques of technical literature terms within the frame of implementation of technical and scientific terms translation. The problems of lexical units as a specific language phenomenon were studied. The characteristics of lexical units, the concept of the abbreviation as a unit of oral and written language was determined.*

Key words: technical text, terms translation problems, terms translation techniques

Статтю відправлено 25.12.2018
© Ігнатюк О.Г., Соломчак Т.В.